
Hajdú Farkas-Zoltán

KI EZ AZ IPSE?

LEGENDA

„Élményeink átélésének ideje nem azonos irányú életidőnk haladásával. Előre-hátra ugrál; az óhatatlan továbbhaladásban léteznek szabad és fel-duzzadó terek. Ezekben időbeli rendetlenség uralkodik, jelen és múlt elvesztik irányukat, s az, amiről azt hittük, hogy réges-rég kiálltuk, visszatér mint kiállhatatlan.” (Botho Strauß)

(reggeli látvány) Hajnalban az álmos péksegédek vörösre mázolt furgonjaikkal Seipék üzlete előtt sorakoznak, hogy felrakodják: januárban az újévet köszöntő pereceket és kalácsbabákat, februárban az eper- és szilvalekvárral, csokoládé- és vaníliakrémmel megtöltött fánkokat, a Bálint-napi *petit four*okat, márciusban a kalács- és porhanyós tésztából sült, piros nyakkendő, aranycsengős nyuszikat, a medvehagymával ízesített kenyereket és rebarbarás pitéket, áprilisban a húsvéti piskótabarányokat, májusban az anyák napjára készített piros sütemény-szívecskéket, epres tortákat és pitéket, júniusban a cseresznyés lepényeket, júliusban a szilvatortákat és szilvás pitéket, a roston sült húsokhoz zöldséggel töltött *baguette*-eket, szeptemberben a sült szalonnakockákkal, kövér tejföllel bőségesen megrakott hagymatortákat, októberben a termények ünnepére készült sokféle, a bőséget friss, ropogós héjokkal a barna legmelegebb árnyalataiban ünneplő hálaadási kenyereket, novemberben a szájukban apró cseréppipát tartó, mazsolaszemű kalácsmártonkákat, decemberben a karácsonyi aprósüteményeket, gyümölcskenyereket, diós és mákos kalácsokat, a szilveszteri marcipánmalacokat és -patkókat meg az újévet váró pereceket és kalácsbabákat, és elszállítsák Seipék három másik üzletébe, hogy látványuktól, a pompás földi bőségtől az átellenes házak ablakaiból éppen kinéző ismeretlen ipsék éppúgy örömmre derüljenek, feledjék kínzó álmaikat, ha pillanatokra is, de megszabaduljanak nyomasztó hajnali depressziójuktól: feltámadjanak.

Akár Ipsénk, ki, miután óvatosan, nehogy felzavarja békésen alvó ház-népét, behúzza maga mögött dolgozószobája ajtaját, a jobb oldali keskeny, ólomüveges ablakhoz lép, a két nagyobbat ilyenkor még szigorú, sötét redőny fedí, hogy a második emeleti, ébredező világra nyíló résből Seipék pék-

ségének a bizonytalan szürkületben révedező utcát égi fénnel megvilágító kirakatában szemrevételezze: az újévi pereceket és kalácsbabákat, az eper- és szilvabefőttel, csokoládé- és vaníliakrémmel megtöltött fánkokat, a *petit four*okat, a kalács- és porhanyós tésztából sült, piros nyakkendő, aranycsengős nyuszikat, a medvehagymával ízesített kenyeret és rebarbarás pitét, a piskótabarányokat, a piros sütemény-szívecskéket, epres tortákat és pitét, a cseresznyés lepényeket, a szilvatortákat és szilvás pitét, a roston sült húshoz zöldséggel töltött *baguette*-eket, a sült szalonnakockákkal, kövér tejföllel bőségesen megrakott hagymatortákat, a sokféle, a bőséget friss, ropogós héjkkal a barna legmelegebb árnyalataiban ünneplő kenyeret, a szájukban apró cseréppipát tartó, mazsolaszemű kalácmártonkákat, a számtalan aprósüteményt, gyümölcskenyeret, diós és mákos kalácsokat, a marcipánmalackákat és -patkókat, meg az újévet váró pereceket és kalácsbabákat.

Minekutána Ipsénk, megadó bólintással, naplóíró asztalához ül, meggyűjtja a zöld ernyős olvasólámpát, kiteszi maga elé a cukorszintmérőt, a vérnyomást (*Exforge*) és koleszterinszintet (*Silvstatin*) állítólag csökkentő, vérhígító *Asstad* pasztillákat és az inzulininjekciót: *Lantus*; cukrát méri, az eredményt bevezeti egy tabellába, lenyeli a tablettákat, bőven vizet kortyol rájuk, rácsavarja a 4 mm-es tűt a fecskendőre, hasába szúrja (néha szűnyogcsípés, néha tüzes nyárs), miközben rezignáltan mantrázza hajnali mestere versét: *Reményeim szerint végre a helyes útra tértem én, ki örök hajósként nélkülöztem eleget, hogy megtapasztalhassak tengernyi élvezetet.*

Az én identitásának magától értetődő egységét három dolog bonthatja meg: az emigráció, az álom és az irodalom. Mindhárman a normalitás ellentáborához tartoznak. A jövővényt az őslakosság kirekeszti vagy elzárja. Az álom szétzilálja az identitás szilárdságát. Az álmodó az Én és a Másik egyszerre: a sokféle én. A közhiedelem szerint az álmok legfontosabb ismérve, hogy szertefoszlanak, szerencsére! Mert azok amúgy a tapasztalatainkban dúskáló, azokat felprédáló, a Félelemre vagy a Vágyakozásra felesküdt bolyongó ritterek. Az álmokból visszhangzó igazságot csak a pszichológusok és költők veszik komolyan; régebben a pásztorok és a molnárok, szóval a nyilvánosság számára mindig is gyanús foglalkozást űzők.

(élethelyzet) Aztán naplót ír: barna tintával, puha, fekete borítójú füzetbe, röviden, épp csak az előző napon történeteket lehetőleg tárgyilagosan, nem mindig sikerül!, feljegyezve.

Nincs élethelyzet, amelyben nagyobb önfegyelemre lenne szükség, mint az emigráció, jutott eszébe Ipsének Ioda mester egykori tanítása. Ne elhagyni magunkat! Sem testileg, sem lelkileg. Testi igényességünket a legnagyobb mértékben megőrizni, már ami edzés, tisztaság, egészség kérdéseit illeti. Még a ruházkodás egyszerű színvonalára is vigyázni. Lelki igényeinket önmagunkkal és a világgal szemben a felső határig fokozni. Ne engedni, hogy a hasonló sorsúak közössége az elkomásodás és elbratyisodás állapotába hozzon. Mindenkinek segíteni, akinek lehet és aki megérdemli. De mindig távolságot tartani. Mindenki a saját rangja és sorsa szerint emigráns. Soha ne panaszkodni, soha meg nem sértődni, de sohasem érzelmesen közösködni. Olyan napi- és órarendet tartani, mint egy hadihajó fedélzetén. Egy felesleges cigarettacsikket ne tűrni, egy öltözködési hibát ne bocsátani meg. Mindennap dolgozni, olvasni, nyolc-tíz kilométert gyalog járni, vagy annak megfelelően úszni és tornázni. Ne beleegyezni. Ne beletörni. Tartani magunkat és a környezetünket. Soha ne „válaszolni” a szájaló, a közönyös és kárörvendő világnak másképp, mint tényekkel. Tehát némán, alkotással és magatartással. Mindez nem könnyű. De, ne feledd, a magatartás az alkotás egy neme.

(időtlen virrasztás) Az öregek keltek fel mindig a legkorábban. Vagy tán le sem feküdtek. Mindig úgy készülődtek, mintha hosszú útra indulnának: vastag alsógatyát vettek magukra, vagy *dinamóbugyit*, amin a gyerekek minden alkalommal jól mulattak. Nyáron is télikabátba burkolóztak, ósdi fülvédőt és gyapjúkendőt tettek a fejükre. Mintha nagyon hosszú útra indulnának. És hosszan búcsúzkodtak, elinduláskor vissza-visszanéztek, arcukon a sokat tudók mosolyával.

Csak az *alimentára* előtt bizonytalanodtak el egy kicsit, megállapítva, hogy megelőzték őket. A többiek, úgy látszik, virgoncabbak, hamarabb kijöttek, s már hangosan trécselnek, kártyáznak, üres szatyraikat a lábuk között szorongatják, vagy az üzlet bejárata elé rakják, hogy jelezzék a később érkezőknek gazdájuk kizárólagos helyét az eljövendő éjszakában. Az egymás után következő szigorába hamarosan a későbbben érkezők is belenyugodnak, és elkezdődhet a szívet vigasztaló panaszkodások hosszú litániája, apák s anyák üres ládákat táncoltató szellemének megidézése. A második háborút meglelt családapákként, édesanyákként megélt társaság nosztalgiazik egy sort a gyermekkori békeidőről, aztán az emlékezet valamelyik bugyrából előbújnak a szovjet katonák, „az oroszok”. Egytől egyig keleti emberek. A tehetősebbektől mindent elvesznek, hogy aztán fekete kenyérral

vigasztalják nincstelenné tett áldozataikat (de hát svájci karórából, pecsétgyűrűkből, násfákból nem lehet jóllakatni a gyerekeket).

A nagyapákká–nagyanyákká vénült derékhad ma már nem számíthat holmi vörös csillagos, mosdatlan idegenek jóindulatára. Az éjszaka közepén felkel, meleg ruhába öltözik, és lemegy a sarki *alimentára* elé, hogy a reggel hétkor nyitó, ismeretlen szörnyek ábrázatát idéző repedezett cementpadlós üzletben, a katonás hangon csattogó, kövér boltosoktól megvásárolhassa a család aprajának–nagyjának mindennapi betevőjét: két liter híg tejet, néhány *borkán* joghurtot, három *franzellát*, s ha éppen a szerencse kegyeltje, fél kiló szürkés-zöldes színű *parizert*. Ez vékony szeletekre vágva és kirántva a vasárnapi ebéd csúcspontjaként fog a nemes damasztabroszszal, kék mintás, opálos fényű porcelánnal, nehéz ezüst evőeszközzel megterített asztalra kerülni.

A háború utáni újsütetű békében a megfőzött krumplihéj még a mesebeli kakastejes kenyér ízére hasonlított, s az avasodó zsírban felejtett kolbászvég tiszteletére hetedhét országra szóló lakomát rendeztek, amelynek során jóízűen felfalták az ünnepeltet. A leszálló éjfélnél a várakozók ezeket a békebelinek már semmiképpen sem nevezhető evészeteket idézik fel, jobban mondva azt a sok elhangzó viccelődést, évődést, amely a benne részt vevőket megóvta a mindent feladó elkeseredéstől és szolgálalkúságtól. Minden jónak eljön a bójtje, bólogatnak megadóan. A hideg szélben előtűnő hold sugarai az Örök Ifjúság szökőkútjának permetével borítják be a megfogygyadt arcokat. Remegő kezek, dérféher kacsók egymás szorítását keresik. A *mát* nem érdemes komolyan venni, olcsóbb, szürkébb kiadása a legalább tragikusnak mutatkozó múltnak. És kezdetét veszi a mindenszabad-játék: ötven éve elmulasztott, reszkető ajakkal elzümmögött virágénekek, gyengülő szemmel megírt szerelmes levelek az üres ládák ferde tornyának árnyékában.

Ötéves Ipse álmában nagyapját keresi: felébred, szólongatja, nagyanyjuk óriásin horkol, a falióra ötször kongat, ki a takaró alól, bele a vastag filcből készült, barna-fekete kockás házipapucsba, gondosan rácsattintani a pléhcsatot, és elindulni a holdfény irányába, a konyha ajtaja felé, aztán a sötétzöldre festett kapun keresztül, az utcán cserebogarak köröznek a neonlámpák körül, tudja, hogy kétszer balra kell térnie, elhaladni a nappal is fekete *nenea* Cosma gumiabroncsokat javító *vulkanizálóműhelye* előtt, majd egyenesen fel az enyhe kaptatón, a sarki *alimentáráig*, a sorban állók tömege már a fekete műhely előtt mellé szegődött, suttogások, sikolyok. Ipse apróz az árnyak mellett, között, összeszorított foggal, egyre kétségbeeset-

tebben, mert nagyapja sehol, a fekete sereg morgása felerősödik, szitkozódás, Ipse nyöszörög, nyávog, mit tehetne mást: felzokog, valaki a sötétségből magához öleli, vastag, illatos báránnyal bélelt télikabátjával betakarja, feje búbját megcsókolja:

NINCSEN SEMMI BAJ.

Az Ipsének segítségére rendelt, hirtelen felcsendülő, többszólamú (inkább összevissza, a természet káoszát követő) hajnali csivitelés pillanatok alatt szétfoszlatja a kísérteties álmokat: a hűvösségtől, mintha a Barlang bejáratához penderítette volna valaki a társaságot, elnémulnak az aggmorgások. MOST, a pillanat tört részéig, csak a fákon ébredő madarak és a Nagyapjuk hasán bóbiskoló Ipse egyenletes szuszogása hallatszik. KIVILÁGOSUL. A szellemjátéknak vége. Szipogások, hüppögések, orrfúvás lepedőnyi, kockás zsebkendőkbé. Még hogy pajkos szerelmi suttogások. Az üres ládák pisai ferde tornya sem a régi már: balkáni, szedett-vedett másolata az éjszakainak. A bizalom árnyéka szertefoszlik a hajnali fényben: lebomlik télikabátba burkolózó öregek ismeretlen múltjára. Mintha kelet felé dőlő fa-, vas- és márványkeresztek, dávidcsillagos obeliszkok gubbasztanának az ébredő világban.

A madaraknak ehhez persze semmi közük, énekük nem az emberi emlékezésből, hanem magából a Teremtésből származik.

Deus est anima brutorum. Isten az állatok lelkében lakozik, mondták a skolasztikusok. Ezzel a csodálatos mondattal azt a biztonságot kívánták megmagyarázni, amely az alacsonyabb rendű élőlények ösztöneit vezeti. De hát mindannyian alacsonyabb rendűek vagyunk, a beszéd és a gondolkodás sem más, mint újabb, s ezért az összes többinél bizonytalanabb ösztön. Isten mindennek a lelke.

Gyermek Ipse arcocskáját magához szorító Borostás Nagyapjuk: hajnali csivít csendélet.

Később, ha erre a hajnalra gondol, Ipsének mindig eszébe jut egy régi történet: az állatok pompásan megvoltak a Paradicsomban, míg egy napon valamelyikük türethetlenné érezte ezt az állapotot, lemondott a boldogságáról, és emberré vált. Állítólag ezzel a legelső szófogadatlansággal kezdődött az emberek története.

Ritkán látni ezeket az apró énekeseket, ravaszul rejtőzködnek, akár a fogamzás pillanata, s bár újjászületésüknél most csak penészes ládákban gubbasztó öregek bábáskodnak, nem csüggednek.

A hajnalpír sötétre festi a ráncokat, felerősíti az összes vélt és valós bajt: hajdani táncokban ugránczó lábak reumás fájdalmait, régmúlt szerelmes-

kedések huszáros középső ujjainak parkinsonos remegését, semmibe vesző lakomákról nosztalgizáló renyhe gyomrokat, s a friss fényből és hangból kovácsolt kiKelet pengéi piranha-hadként falják fel a sötétséget.

Az újjászülető világ egykedvű diadala: mindennapos világrajövetel; az öregek buddhaarcán felcsillannak az első napsugarak. Az ígézet még tart, de csak addig, míg szét nem csapódnak az üzlet ajtajának vasrácsai. A reggeli valóság első parancsára a megmeredt testek felemelkednek, és kénytelen-kelletlen katonás sorba rendeződnek.

Nagyapjuk is feláll, a kék-barna kockás szatyor lecsúszik a térdéről, s az édesen alvó Ipsével karjában, felnyalábólja, magához szorítja, elindulnak hazafelé.

(idegen hajnal) A dolgoknak erejük van és hatalmuk; parancsolnak neked, de hallgatnak is rád.

Ipse, ha megitta borát, nyugodtan alussza végig az éjszakát. Álmai feloldják tudata határait, a narcisztikus átélésükben énje a természet, az időjárás, a felhők, az állatok és a növények titokzatos üzeneteinek címzettje. Ezek pedig az üzenetek titkaira válaszolnak.

Ilyenkor hajnaltájt ébred, a madarak énekére. Mindig csodálta ezeket az apró teremtetéseket, úgy látszik, nem félnek a hajnaltól, nem tölti el szívüket a mindennapi megszületés szorongása.

Ipsét bortalan, átvirrasztott éjszakára köszöntő hajnal győzi meg földi léte minden e világi esendőségéről. Idegfeszültségét az újjászülető készenlét a végsőkig fokozza.

Azzal kezdi a napot, hogy fürdőzés előtt visszahúzódik dolgozószobájába. Háznépe ilyenkor még alszik, a lakásban csend van; esetleg apró neszezések, sóhajtások, tüszentések, köhécselés; néha erős köhögés. Ilyenkor még a kintről beszűrődő zajok sem kellemetlenek. Az utca túloldalán, Ipsék házával átellenben Seipék péksége: hatkor nyitnak. A félhomályos utcát megvilágító kirakatban januárban az újévet köszöntő perecek és kalácsbábák üdvözlik Ipsét, februárban az eper- és szilvabefőttel, csokoládé- és vaníliakrémmel megtöltött fánkok, a Bálint-napi *petit four*ok, márciusban a kalács- és porhanyós tésztából sütött, piros nyakkendős, aranycsengős nyuszik, a medvehagymával ízesített kenyerek és a rebarbarás piték, áprilisban a húsvéti piskótabárányok, májusban az anyák napjára készített piros süteményszívcskék, epres torták és piték, júniusban a cseresznyés lepények, júliusban a szilvatorták és szilvás piték, a roston sütött húsokhoz zöldséggel töltött *baguette*-ek, szeptemberben (augusztusban Seipék szabadságon van-

nak, de ilyenkor Ipséék is vakációznak) a sült szalonnakockákkal, kövér tejföllel bőségesen megrakott hagymatorták, októberben a termények ünnepeére készült, sokféle, a bőséget friss, ropogós héjukkal a barna legmelegebb árnyalataiban ünneplő hálaadási kenyerek, novemberben a szájukban apró cseréppipát tartó, mazsolaszemű kalácmártonkák, decemberben a karácsonyi aprósütemények, gyümölcskenyerek, diós és mákos kalácsok, a szilveszteri marcipánmalackák és -patkók és az újévet váró perecek és kalácsbabák.

A hajnal nem kedves Ipsének. A világosodó égálja és a fény születését ünneplő csivitelések magányára figyelmeztetik. Képtelen vagyok a megbocsájtásra, állapítja meg, és megpróbál visszaaludni. Ósdi házi szellemet kíván ilyenkor magának, aki éjjel jókedvűen a feje körül repked. A kenderlepedő suhogása otthonosabbá tenné a szobát, és hajnaltájt testvérekként búcsúzva térnének nyugovóra.

A magány megöregít, állapítja meg borotválkozás közben, s ezt a belső hangot olyan vészjóslóan visszhangozzák a fürdőszoba csempéi, hogy még ettől a kedves foglalatosságtól is elmegy a kedve. Eszébe jut éjszakai szellemének az összes dologgal való eredeti egysége és együvé tartozásának érzése. Közben alaposan összefaricskálja magát, és a sebtében arcára ragasztott vécepapírfoszlányoktól a hajnali madarakhoz lesz hasonlatos. Elmosolyodik, de a tükörből ránéző arc idegen. Inkább kimegy a konyhába teát főzni. Rádiót nincs kedve hallgatni, a madarak csivitelése mellett dönt, és kinyitja az ablakot. Hadd énekeljenek együgyű örömukról, füttyöljék világgá, hogy újra elkezdődhet a nap.

(lektűr) Azt az általános igényt, hogy a leírt történetek kronológiai sorrendben lejátszódó, áttekinthető eseménysorokból álljanak, együgyű kíváncsúnak tekintem. Ezeknek a szellemi renyheség igényeinek engedő szövegeknek csak kevés köze van a valósághoz, ahol minden összefügg egymással, és jócskán összegubancolódik, felrúgva minden hön áhított mesterséges kronológiát.

Egyszer én is beadtam a derekam: olyat írtam, amit nem szabadna, szóval hol pletykákat, hol szellemes, hol lapos történeteket. Mert tetszeni akartam. Lektürt írtam, olvasmányosat. Amit mindenki megért, amin mindenki csámcsoghat.

Önszántamból tettem? Pillanatnyi elmezavaromban? Még szerencse, hogy eszembe jutott a bélyeggyűjtemény, mert a lektűr írásakor meghalt apám, aki gyermekkoromban, ha nagy ritkán, egy-egy hétvégére hazatért,

vasárnapi ebéd után maga mellé engedett, és előszedte valamelyik bélyegalbumát, hogy tompa végű csipeszével helyreigazítson egy félrecsúszott amerikai asztronautát vagy szovjet kozmonautát.

(álom az apjáról) Ipse egy régi templom előtt áll. Holdvilág, körülötte minden néma és halott. Felnéz a toronyra; a tetején álló szoborlovag (Szent Györgynek véli) megmozdul, leszáll a lóról, nyújtózik, majd leereszkedik egy kőcsipkés ajtóhoz, és belép a toronyba. Közeledő lépések visszhangja a csigalépcsőn, majd a templom hajójából. Végül az ajtó kitárul, előtte áll a magányos alak, de már nem a toronybeli szobor, hanem az apja. Szomorúan a szemébe néz, és azt mondja:

Nézz a toronyórára, mindjárt elüti az éjfélt, a kakas kukorékol, az angyalok megfújják a kürtöket, elérkezett a végórám. Aztán eltűnik. Iperse kétségbeesetten belép az ezüstösen fénylő térbe. Az üvegablakok soha nem látott, pompázatos színekben tündökölnék. Képeiken a szereplők megelevenednek, mozogni kezdenek, élnek a maguk életét. Mint egy *laterna magica*-ban, néha közelébe lépnek, ember nagyságúra növekedve, majd felemelkednek, és összezsugorodva visszarepülnek a helyükre. Iperse csak most veszi észre, hogy ezek a képek nem bibliai eredetűek, hanem elmúlt és eljövendő életének jeleneit ábrázolják, amelyekben ő is egyre-másra feltűnik, néha még ismeretlen személyek társaságában.

(újév) Ipsének két órát kellett várnia a pesti gyorsra. A müncheni főpályaudvaron havas szél fújt. Nem volt kedve szétnézni az állomás szilveszteri forgatagában, s az újévet váró könyvesboltok sem érdekelték. Nem, a Könyvvel mint műfajjal történt valami. Mintha már nem is a gondolatból, idegből, emlékből, álmodozásból, hanem pótlóanyagból készülne a könyv, visszhangzottak a vonat fülkéjéből Ioda mester szavai. Inkább a legközelebbi vendéglőt választotta, amelyet valószínűleg a gombamódra felállított számítógépes képernyők miatt ONLINE BISTRÓnak neveztek.

A feketére mázolt, hosszú, szűk helyiségben lila, kék, narancs- és rózsaszínű fények villóztak. Sikerült a bejárat mellett egy viszonylag barátságos, kétszemélyes asztalkát találnia. A zöldes-narancsos fény mellett tán még olvasni is lehetett volna.

Iperse fázósan egy szőke sört rendelt a vékony varkocsú, idegen kiejtésű pincérlánytól. Vastag, literes söröskancsójának oldalán barna csuhás, pocakos ferences itta a maga sörét (vajon Kájoni János szerette-e a seritalt?).

A kellemesen hűvös ital oldotta a feszültséget, felmelegítette belsejét. Szomszédságában vasutas egyenruhás lány ült. Rövidre nyírt tarkóját vargatta idegesen. Gondozott, szép, hosszú ujjai voltak. Kövér, vastag szemüveges barátnője rágógumit rágva a mindenhová felfüggesztett óriás képernyőket bámulta, amelyeken végeláthatatlan sorokban csontvázvékonyosságú lányok andalogtak tenyéryi fürdőruhákban.

Ipse nem tudta, mit válaszoljon a pincérlány kérdésére, hogy éhes-e? Mosolyogva kérdezte, kicsit évődőn.

Kintről jeges szél fújt be, valahányszor újabb vendég érkezett.

A szomszédos asztalhoz fekete csuhás fiatalember telepedett. Olyan volt, mint a fiatal Rubljov Tarkovszkij filmjében. Eszébe jutott Ioda véleménye, hogy az oroszok sohasem éltek meg a renszánszt, sem a reformációt, mert nem voltak humanisták. Az orosz „emberbarát” sohasem akart emberi mértéket, mindig a túlzottat, a szertelent, az emberietlent akarta.

A csuhásnak ápolatlan körme volt, csapzott haja és köldökig érő szakáll. Vékony cigarettára gyújtott, sört rendelt, majd szertartásosan maga elé helyezte laptopját. Később gyümölcsökkel és válogatott sajtokkal megpakolt tálat hozatott. A baguette-szeletkékre sajtot tett, és gondosan lefaragta a kenyérszeleket. Evés közben fekete borítójú könyvecskét tett gépe mellé, s felváltva vagy a képernyőjére vagy az agyonolvasott lapokra pillantott.

Mégiscsak jó utazni, sóhajtott fel Ipe. Gyűlölte az utazást, már a csomagolás gondolatától is leizzadt, indulás előtt napokig fojtogató depresszió kínozta. Az utazás a jó irodalom legigazibb barátja: úton-útfélen feltűnnek kedvenc regényhőseid, akár ebben a bajor állomási restiben. Már csak azt kell eldöntened, hogy Dosztojevszkij Zoszima atyjával van-e dolgod vagy Umberto Eco *Baudolinójának* konstantinápolyi kalugyere ül veled szemben. Bizony, a jó irodalomtól és a lassú utazástól lesz jó a világ. Az emberek nem tanultak semmit (mikor tanultak?), sóhajtott fel Ioda, de talán a könyvek! A találkozás a Nyugati Könyvekkel!

Zoszima réveteg barna szeme az óriás képernyőkre tévedt. Az angyali lányok most átlátszó selymekben kerengtek körbe-körbe. Kecses lábfejük alig érintette a hol éjkéken, hol naparanyosan villogó végtelen színpadot.

A bizánci mozaikember szemeit az ég felé emelve felsóhajtott. Sötét szakálla palástként terült az előtte heverő tányérra. Legyintett, majd nagyot nyújtózkodott; a hosszú szőrszálakhoz ragadó penészessajt-darabkák, narancs-, alma-, szőlő- és kivimagok csilingelve jelezték, hogy eljött az újév.

Ipse Tolsztoj 1883. január elsejei naplóbejegyzését suttogva emelte pohárát: „Új év! Jó halált kívánok magamnak és mindenkinek.”

(hármás osztat) Ipse főleg reggel olvas, szíve szerint naponta, fürdés közben: negyven percet a forró vízzel megtöltött, tágas kádjában.

Utána borotválkozás; 4711 kölnivíz az arcra; fogmosás; ha kell: bajusz-igazítás.

Következik a kötelező *cool down*, meztelenül a nyitott fürdőszobaablak mögött (ez már a fogmosás alatt is bekövetkezhet); lehülés nyáron is, mert a külső és belső hő érzékelése kimondottan szubjektív.

A feltárulkozó látvány, *straight ahead*, mindig ugyanaz = mindig más: három erkély télen, nyáron, tavasszal, ősszel. Belső udvar első pillantásra mondhatnánk: zsúfolt látványa.

Az erkélyes házat százötven éve építették, szállodának, az egykori vasútállomás közvetlen közelébe. A második világháború után az állomást áthelyezték a város szélére, a szállodából lakóház lett, a belső udvarra néző, olcsóbb szobákból konyhák. Ezekbe, déli fekvésűek lévén, délelőttől délutánig (a harmadik emeleten hosszabban, a másodikon rövidebb ideig, az elsőn még rövidebben, a földszinten úgyszólván soha) besüt a Nap. A tény nyilvánvalóvá teszi, hogy Ipse fürdőszobája északi fekvésű, amitől az előbbi állítás, miszerint a kinyitott ablak az év minden szakában frissülést hoz a fürdéstől felhevült testnek: *stimmig*.

Ipsét, noha felöltött benne a kérdés, valójában nem igazán érdekli, hogy mikor szerelték fel ezeket a ház szecessziós arculatától, jobban mondva hátuljától is jócskán elütő, nyugodtan állíthatjuk: otromba vasbalkonokat a konyhák ajtóvá szélesített ablakai elé, még mielőtt kibérelték volna az újonnan kialakított lakótereket, vagy csak később, a lakók kérésére (óhajára, tán követelésére), hogy kiülhessenek villásreggelizni vagy délután kávézni, esetleg hogy bulikon ott süthessék különböző fűszerkeverékekkel bepácolt húsaikat, kolbászaikat a szürkén füstölgő bádogg grilleken.

Ipse csak reggel nézi-nézegeti, szemléli, méregeti a három balkont, fürdőzés közbeni olvasás, borotválkozás, esetleg bajuszigazítás és fogmosás után (vagy közben), ha lehűteni kívánja víztől felforrósodott testét, illetve olvasmányaitól felgerjedt lelkét. Kinyílik az ablak, Ipsét magához öleli a kívülről beáramló, a fürdőszobaitól gyökeresen különböző levegő- és fényradat, s ez az élmény, a pontosság kedvéért tegyük hozzá: csak nagyon ritkán, születése pillanatára emlékezteti, ahogy a langymeleg, biztonságos hajó mélyéből *kikerül* (kicsusszan, kitépik, kilöki, mert lépni ugyanvalóst

nem léphetett) egy másik elembe, tagadhatatlanul fényesebbe, riasztóan csillogóba, ahol azonnal fülébe szökik (felcsendül benne) az új, az idegen: disszonáns hangzat. Pedig az ablakot mindig nagyon szelíden nyitja ki, már-már sután, főleg hogy a másik kezében ott van a szájában duruzsoló elektromos fogkeféje.

„Az elején ösztövéren indul, mintha csak egy váz lenne, olvassa újra Ipse asszonya levelét a csobogó, forró víz bódulatában. *Csontok hús nélkül*. Hogy szép lassan kifejlődjenek az inak, kötőszövetek, izmok, és elkezd az egész élni és lélegezni. A szálaknak meg kell egymást találniuk, egymásba kell kapniuk. Most már összefüggnek. Egy jó regény szőnyeghez hasonlít, kézzel szőtt szőnyeghez, amelynek megcsinálásakor különösen az ismétlődő és a természetesen váltakozó színekre, motívumokra figyel az ember. Szóval kézműves munka, némileg esetlen.”

A fürdőzés utáni látvány mindig ugyanaz és mindig más: három, egy 19. század végi ház hátsó falára felszerelt, nekiragasztott, nekiláncolt, rá-, illetve neki- vagy belekényszerített, belefűrt vasépitmény: vaserkélyek. Új-fajta rend, szemléletmód? Tény: a régebbit megfűrták, s ezzel a mélyébe hatoltak, érvénytelenítve (megtoldva, dekonstruálva, újraértelmezve) titkait. De az is lehet, hogy csak megkegyelmeztek neki, mert lakhatóvá tették, konyhájának ablakát ajtóvá tárták a Nap sugarai felé.

Ezt látja Ipse, nap mint nap, jobban mondva reggelről reggelre, ha fogmosás közben vagy utána kitarja az ablakát.

A feltárulkozó látvány, *straight ahead*, mindig ugyanaz=mindig más: három erkély télen, nyáron, tavasszal, ősszel. Belső udvar első pillantásra mondhatnánk: zsúfolt látványa. A kitárt ablakból ez a három erkély ötlük a néző szemébe, feltéve, ha nem kezdi csavargatni a nyakát. Márpedig ilyenkor körülöttük minden más eltörpül, értelmét veszti. Szóval ez az első, második és harmadik emeleti erkély dominálja a látványt, ez a hármas osztat.